

Arkivsaksnr. 24/14722-1
Saksbehandler Thomas Johansen

Saksgang
Formannskapet

Møtedato

Økonomirapport - juli 2024

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

1. Økonomirapport pr. juli 2024 tas til orientering

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Geir Andersen
Direktør

Hva saken gjelder

Rapportering på økonomi og tiltak per juli 2024.

Saksutredning

Formannskapet (FSK) vedtok i møte 23.april i sak 62/24-Økonomirapport pr. februar 2024 en ekstra rapportering til formannskapet i august. Denne rapporteringen kom veldig tett på sommerferien, slik at vi rakk ikke få den ferdig til første ordinære møte etter ferien, men den fremmes nå noen dager over tiden som ble vedtatt.

Denne rapporten er ikke en fullverdig økonomisk rapportering med en prognose for forventet økonomisk resultat for 2024. Det å utarbeide slike rapporter er meget ressurskrevende, og vi har allerede påbegynt arbeidet med rapportering for tertialrapport 2, slik at vi må av praktiske og kapasitetsårsaker gjøre denne rapporten litt forenklet. Tertialrapport 2 vil foreligge om få uker, slik at vi måtte prioritere innholdet i denne rapporteringen kontra neste ordinære rapportering. Vi har i denne rapporten valgt å fokusere på viktige makrostørrelser, samt rapportering på de ekstraordinære kostnadsbesparende tiltak som ble vedtatt i kommunestyret i juni i forbindelse med tertialrapport 1.

Et av de viktigste tiltakene vedtatt i tertialrapport 1-24 er å redusere antall årsverk i 2024 med 150 årsverk. Kommunedirektøren orienterte i siste formannskap før ferien om årsverksutvikling og kommunedirektøren vil fortsette med dette til formannskapet fremover, dette er også en viktig del av denne rapporten(se vedlegg).

Når det gjelder de øvrige tiltakene vil kommunedirektøren komme nærmere tilbake til den økonomiske effekten av disse i tertialrapport 2-24 som kommunedirektøren legger fram medio september.

1. Makrobildet

1.1. Skatteinngang

Det er budsjettert med inntekter fra inntekts- og formueskatt i kommunen på 3,050 milliarder kroner i 2024. I 2023 endte kommunens skatteinntekter på 2,833 milliarder kroner. Det er dermed budsjettert med en vekst på 217 millioner kroner i de kommunale skatteinntektene, eller 7,6 % fra 2023. Pr. utgangen av juli er det en vekst i Tromsø kommunes skatteinngang på 3,2 % sammenlignet med samme periode i fjor. Veksten hittil i år er altså 4,4 prosentpoeng lavere enn budsjettert årsvekst.

For landet samlet er det i handlingsprogram 2024-2027 lagt til grunn en skatteinngang på 223,5 milliarder kroner i 2024, som tilsvarer en vekst på 6,2 % fra regnskap 2023. Kommunens anslag for den samlede skatteinngangen for kommunene er høyere enn det som er lagt til grunn i statsbudsjett 2024 (220,25 mrd. kroner) og revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2024 (220,4 mrd. kroner). Anslått vekst i RNB er 4,7 %, dvs. vekst målt fra regnskap 2023. Inngangen nasjonalt har betydning for hvor mye tilskudd eller fratrukk som kommunen vil få i inntektsutjevningen (omfordeling av skatteinntekter fra skattesterke til skattesvake kommuner). Tromsø kommune har budsjettert med 30 millioner kroner i inntektsutjevning i 2024.

For kommunene sett under ett er veksten pr. juli på 3,8 %. Veksten er 0,7 prosentpoeng lavere enn lagt til grunn i RNB 2024 og 2,4 prosentpoeng lavere enn det som er lagt til grunn i handlingsprogrammet.

Tall fra Skatteetaten viser at inngangen for kommunen som skattekreditor er svakere enn den totale inngangen når en ser på alle skattekreditorer. Den løpende skatteinngangen er på et godt nivå, men samtidig er lønnsoppgjøret i år svakere enn i fjor, og dette påvirker veksten negativt. Videre trekkes veksten i skatteinngang ned av lavere restskatt og høyere tilgodebeløp enn foregående år.

Når det gjelder utviklingen resten av året er det usikkerhet knyttet til nivået på restskatt, hvor forfall er i august og september. Det ligger ikke an til store oppgjør (fordelingsoppgjør og marginoppgjør) i november knyttet til inntektsåret 2023 basert på anslag vi fikk fra Skatteetaten i juni, verken for Tromsø kommune eller kommunene samlet.

Det er ennå usikkerhet knyttet til dette, men slik bildet ser ut nå er det en relativt stor risiko for at skatteinntektene inkl. inntektsutjevning kan bli lavere enn budsjettet. Det kan ligge an til en svikt i inntektene på mellom 20 og 60 millioner kroner.

1.2. Andre inntekstposter

Kommunedirektøren har fått opplyst at det er grunn til å forvente at inntektene fra Havbruksfondet vil øke i størrelsesorden 19 millioner kroner sammenlignet med budsjett. Dette vil bli kvalitetssikret og hensyntatt i tertialrapport 2.

1.3. Finans

Det har ikke skjedd endringer av vesentlig art innen finansområdet siden tertial-1. Renteutviklingen er i tråd med de forutsetninger kommunedirektøren har lagt til grunn, endelig prognose for 2024 kommer i tertialrapport 2.

Likviditeten har de siste årene svekket seg. Kombinasjonen av reduserte skatteinntekter, ikke-realiserte salgsinntekter, og et for høyt utgiftsnivå gjorde at man etablert kassekreditt i august for å sikre lønnsutbetalingen. August er en krevende måned med lite skatteinntekter, ingen rammetilskudd og inntekter fra kommunale avgifter har forfall neste måned. Dette til tross for at man har ubrukte lånemidler startlån, som bidrar til å styrke kommunens likviditet. Slik det ligger an nå vil det gi lavere renteinntekter enn budsjettet, og man vil i tertialrapport 2-24 komme med en ny prognose.

1.4. Utbytte

Kommunestyret vedtok i forbindelse med økonomisk rapportering i mai-møtet, sak nr. 66/24, å be kommunedirektøren om å se på mulighetene for ekstraordinære utbytter fra sine eierposisjoner. Dette vedtaket gjelder både selskaper og foretak.

Kommunedirektøren har gjennomført en rekke møter og kartlegging av muligheten for slikt ekstraordinært utbytte, og mener etter de første kartleggingsmøtene at det er gode muligheter til å kunne få til utbetaling av utbytter utover budsjettet ramme. Dette er avhengig av flere faktorer, og vil være et arbeid som vil pågå utover høsten. Vi vil komme nærmere tilbake til en klarere vurdering av dette i tertialrapport 2.

2. Årsverksutvikling, lønnsutgifter, overtid og kjøp av vikartjenester

Kommunedirektøren fremla for formannskapet i juni-møtet et forslag til månedlig rapportering både på antall stillinger, antall årsverk, vikarbruk og overtidbruk. Vi fikk gode tilbakemeldinger på denne rapportformen, og legger den ved denne rapporten.

Kommunestyret har vedtatt at Tromsø kommune skal redusere antall årsverk med 150 for inneværende regnskapsperiode. Dette ble vedtatt i mai, og kommunedirektøren har siden da jobbet kontinuerlig med å kartlegge, risikovurdere og ikke lyse ut stillinger som ikke er strengt nødvendig. Kommunen har ikke innført ansettelsesstopp, da en slik generell ordning vil kunne gi svært utilsiktede konsekvenser som vilkårlig reduksjon i tjenestetilbud, økt overtid eller økt vikarbruk.

Det er utfordrende å telle antall årsverk eller stillinger i kommunen fra måned til måned som indikator. Dette må sees i nær sammenheng spesielt med kostnader til vikarbruk. Det er også viktig å få frem at det er store sesongvariasjoner, spesielt i sommermånedene vil antall variable ansatte (ferievikarer) øke.

2.1. Antall årsverk - utvikling så langt i år

Pr. utgangen av august har kommunen 5 950 årsverk sammenlignet med 5 786 ved inngangen til året. Økningen i årsverkene hittil i år er først og fremst kommet innenfor variable ansatte (ferievikarer). Innenfor faste stillinger så tyder tallene på et innførte tiltak begynner å få effekt, Antall fast ansatte er redusert med 32 siden inngangen til 2024, og 50 siden tiltakene ble vedtatt innført i mai.

Variable stillinger har en naturlig topp i feriemånedene juni-august. Som tallene viser ligger antall variable ansatte stabilt på rundt 700 personer gjennom året, mens de øker kraftig i sommermånedene, og ligger på 915 i august. Dette forventes å normalisere seg når ferieavviklingen nå er over. Dette underbygges av erfaringstallene fra 2023, som man kan se der så hadde årsverk en topp i august måned med en kraftig reduksjon utover høsten, da knyttet til reduksjon i antall variable ansatte.

Dette kan også underbygges av statistikk fra kommunens utlyste stillinger i 2. tertial. Kommunen lyste i denne perioden ut 733 stillinger, hvorav 336 av disse var midlertidige stillinger, av disse var 228 stillinger av disse igjen ferievikarer.

Oppsummert så mener kommunedirektøren at kommunen er godt i gang med å implementere de vedtatte stillingsreduksjoner, og mener at tallene underbygger dette når vi korrigerer for sesongvariasjoner. Det er fortsatt stor usikkerhet om dette vil gi nødvendig og rask nok økonomisk effekt for inneværende regnskapsår.

2.2. Vikarbruk

Det er en svært gledelig utvikling på området kjøp av vikartjenester. Som tallene viser så har vi pr. utgangen av august brukt 47 millioner kroner til innkjøp av vikartjenester, sammenlignet med 89 millioner som var tilsvarende tall for fjoråret.

Dette er en halvering av vikarkostnadene, og vi nærmer oss nå akseptable måltall på vikarkostnader for hele kommunen. Det er nå svært få kommunale enheter som benytter seg av vikarbyrå, og det jobbes nå målrettet med å redusere dette ytterligere.

Hovedgrunnen til at dette nå går i så positiv retning er sammensatt, men skyldes målrettet arbeid over tid med rekruttering, satsning på egen bemanning og tiltak for å beholde ansatte.

Dette har medført at vi har erstattet kostbare vikarer med egne ansatte, noe som både er bra for kvaliteten på tjenestene, men også økonomisk gunstig.

2.3. Overtid

Det vil være en risiko når vi har jobbet så mye med å ta ned vikarbruk at dette erstattes med overtid. Gledelig nok viser tallene at det ikke er tilfelle. Overtidsbruken viser en stabil utvikling gjennom året, og ligger hittil i år 1 million lavere enn samme tid i fjor. Det bør være et mål å redusere overtidbruken ytterligere i kommunen, men overtidbruken er ikke urovekkende høy.

2.4. Sykefravær

Akkumulert til og med juni 2024 endte sykefraværet på 11,1 prosentpoeng. Korttidsfraværet var på 3,4 prosentpoeng og langtidsfraværet var på 7,7 prosentpoeng. Sammenliknet med rapporteringen i mai ser vi at fraværet er uendret.

Det er korttidsfraværet som har blitt redusert, mens langtidsfraværet er økende. Det er også en trend vi har sett når vi sammenligner de siste 5 årene. Sammenliknet med akkumulerte tall til og med juni 2023, er fraværet i 2024 så langt redusert med 0,1 prosentpoeng.

3. Status på tiltak vedtatt i tertialrapport 1-24

Alle avdelinger har kommet godt i gang med å gjennomføre de tiltak som ble vedtatt i tertialrapport 1-24 på til sammen 145,9 mill.kr. En stor del av dette, totalt 60 mill.kr, er knyttet til økonomisk effekt av reduksjon i antall stillinger.

Når det gjelder økonomisk effekt av øvrige tiltak på avdelingsnivå er det for en del tiltak vanskelig å vurdere disse allerede nå. Effekten vil framkomme i tertialrapport 2.

Det gis videre en kort status pr avdeling på de avvikstiltak som ble vedtatt i tertialrapport 1-24.

3.1. Avdeling for oppvekst, utdanning og kultur

Tiltaket «Rekruttere og beholde ansatte i barnehagene» (studentstillinger) som ble vedtatt i handlingsprogrammet 2024 – 2027 er utsatt inntil videre og vedtatte rekrutteringstiltak for samisk barnehage er redusert for høsthalvåret. Det er iverksatt tiltak med å redusere vikarbruk i enhetene, samt at enhetene har vært restriktive med innkjøp. Bruk av kompetansemidler er redusert.

Kulturrammen fryser tilskudd og holder stillinger vakante.

På ansvarsramme skole er politiske vedtak i HAP 24-27 reversert, bl.a. tilskudd til Vitensenteret, sosiallærere i barneskole, midler til skolehager og styrket tospråklig fagopplæring er utsatt. Det er i tillegg iverksatt restriksjoner på innkjøp samt kutt i velferdsgoder og møtevirksomhet. Det knytter seg usikkerhet til om skolene vil klare å begrense forbruket fullt ut slik som forventet.

For ansvarsramme barn og familie holdes stillinger vakante i alle enheter i seksjonen. Det reduseres i innkjøp, kurs og reiser. Det reduseres også i transportutgifter og helsetjenester.

3.2. Avdeling for helse og omsorg

Stillinger holdes vakante i den utstrekning det er forenlig med krav om forsvarlige tjenester både innen Helserammen og rammen Velferd, arbeid og inkludering. Utgiftene til kjøp av vikartjenester er redusert betydelig, jfr kapittel 2.

Tiltakene vedtatt i tertialrapport 1-24 har isolert sett utgiftsreduserende effekt, men det er risiko for at den økonomiske gevinsten utlignes av andre uforutsette utgiftsøkninger i tjenesten. Eksempler her er at avdelingen siden tertialrapport 1-24 har vært nødt til å gjøre 2 nye private kjøp.

Avdelingen er godt i gang med budsjettarbeidet for 2025, og vil nå rette mye oppmerksomhet rundt institusjonsdriften i kommunen, hvor vi ligger høyt over sammenlignbare kommuner i driftsnivå.

3.3. Avdeling for bymiljø

Det er stor usikkerhet knyttet opp til flere av tiltakene vedtatt i tertialrapport 1-24, da disse er avhengige av faktorer utenfor kommunes påvirkning, eksempelvis snøfall og antallet søknader innen byggesak og andre inntektsbringende oppgaver.

Tiltak som omhandler kostnader overført fra drift til investering vil være utfordrende å oppnå da overføringer av kostnader allerede var budsjettert inn ved årets start, med bakgrunn i investeringsbudsjettet og antall ansatte som finansieres over investeringsbudsjettet. Avdelingen har gjennomført flere tiltak for å redusere kostnader relatert til energi.

3.4. Organisasjon, ledelse og styring

Av tiltak på denne budsjettammen som allerede er iverksatte nevnes redusert bompengestøtte og reduksjon i Framtidsfondet. Kostnader knyttet til større organisasjonsinterne arrangementer er redusert. Også på denne rammen holdes stillinger vakante samt at deltakelsen på møter og kurs reduseres betydelig.

4. Oppsummering

Hele kommuneorganisasjonen jobber nå aktivt med å implementere de kostnadsreduserende tiltak kommunestyret har vedtatt. Det er likevel usikkerhet om tiltakene kan iverksettes raskt nok, for å oppnå ønskede effekter allerede i 2024.

Etter kommunedirektørens vurdering vi det herske en del usikkerhet rundet flere av temaene som er redegjort for her utover høsten og frem mot årsskiftet, men målet ligger fast på å ta ned kostnadene med 145,9 millioner kroner som vedtatt.

Konklusjon

Økonomirapporten tas til orientering

Vedtakskompetanse

Formannskapet

Vedlegg

Årsverksoversikt mm til fsk 3 sept

